Gemeente leudal

Raadsvoorstel
Openbare Raadsvergadering

Datum 1 juli 2025 **Agendapunt**

Onderwerp Startnotitie bestuurlijke vernieuwing "Samen werken aan morgen"
Portefeuillehouder(s) J. den Teuling

1. Onderwerp

Startnotitie bestuurlijke vernieuwing "Samen werken aan morgen".

2. Inleiding

Aanleiding
Bestuurlijke vernieuwing is een belangrijk onderwerp binnen het Coalitieakkoord *Samen bouwen aan Leudal*. Ook is het een belangrijk thema in de Zomernota, gebaseerd op de Strategische Visie.
De huidige Omgevingswet, de ingevoerde Wet Versterking Participatie op decentraal niveau en de gewijzigde Gemeentewet per 1 januari 2025 noodzaken gemeenten na te denken over hun ambities op het gebied van bestuurlijke vernieuwing, participatie en uitdaagrecht in gemeentelijke c.q. lokale beleid- en besluitvormingsprocessen.

Beoogd effect
Het doel van de startnotitie in de bijlage is vierledig:
- Verkennen van bestuurlijke ambities met betrekking tot bestuurlijke vernieuwing, participatie en uitdaagrecht;
- Verkennen van de kaders vanuit het bestuur voor bestuurlijke vernieuwing, participatie en uitdaagrecht;
- Stakeholders uitnodigen om mee te praten over de thema's die voor hen belangrijk zijn;
- Instemmen met het te volgen proces om te komen tot een nieuwe verordening en aangepast beleid in het kader van de Wet versterking participatie op decentraal niveau.

Proces tot nu toe
Inmiddels zijn de 3 geprioriteerde pijlers van bestuurlijke vernieuwing, uit het collegebesluit van 18-04-23 (grotendeels) geïmplementeerd én going concern:
1. Verbeteren positionering jongeren;
2. Professionaliseren werkwijze dorpsplatforms;
3. Meer inzicht in participatie (burger- en overheidsparticipatie).

Met de inwerkintreding van de Wet versterking participatie op decentraal niveau moeten gemeenten hun inspraakverordening vervangen door een participatieverordening. Gemeenten hebben hiervoor de tijd tot 1 januari 2027.

Samen met een viertal raadsleden als klankbordgroep, zijn de uitgangspunten van de nieuwe wet verkend. Dit doen we samen met het "Kennisnetwerk Participatie & Uitdaagrecht".
Raadsleden zijn geïnformeerd over de aankomende Wet Participatie op decentraal niveau en alle fracties zijn geïnformeerd d.m.v. de presentatie bestuurlijke vernieuwing Samen werken aan morgen fracties d.d. 28-01-2025.
Gezien de ervaringen met bestuurlijke vernieuwing, én rekening houdend met het coalitieakkoord, de strategische visie en de zomernota, zal inzetten op het versterken van de sociale basis, het centrale thema worden voor de nieuwe verordening en beleidsregels. Hiermee zetten we in op:
- Accommodaties / verenigingen
- Voorzieningen
- Wonen en leefbaarheid

Gemeente leudal

Voorgesteld wordt 2025 en 2026 te gebruiken als lerende organisatie die vanuit samenwerking met de Leudals samenleving, blijft ontwikkelen. Zo kunnen we verschillende vormen van participatie samen met de Leudalse samenleving uitproberen, bijvoorbeeld bij het aankomende accommodatiebeleid om te leren en ontwikkelen t.a.v. participatie met als doel het vergroten van de kracht van de samenleving.

Scenario's
N.v.t.

3. Voorstel aan de Raad

Voorstel aan Raad
1. Instemmen met de Startnotitie bestuurlijke vernieuwing "Samen werken aan morgen".

4. Argumenten

Dit biedt het college en de gemeenteraad, gezamenlijk bestuurlijk ambities te verkennen en het startsein te geven voor het betrekken van de belangrijkste stakeholders, voor het leveren van input voor de verordening en beleidsregels.

5. Risico's

- Grote ambities op het gebied van participatie en nieuwe methodieken van participatie kunnen vragen om aanvullende expertise, formatie en budget t.b.v. bestuurlijke vernieuwing.

6. Juridische context

Met de inwerkintreding van de Wet versterking participatie op decentraal niveau moeten gemeenten hun inspraakverordening vervangen door een participatieverordening. Gemeenten hebben hiervoor de tijd tot 1 januari 2027. De wet wijzigt artikel 150 van de Gemeentewet. Het doel is om de participatie van inwoners en maatschappelijke partijen te bevorderen.
Er bestaat geen wettelijke verplichting die bepaalt dat er gelegenheid tot inspraak moet worden gegeven bij het vaststellen van een Participatieverordening (als lokale uitwerking van de Wet versterking participatie op decentraal niveau). Dat neemt echter niet weg dat het je niet vrij staat om dat te doen en gezien het doel van deze verordening.
De wetgever vindt het immers belangrijk dat inwoners invloed kunnen uitoefenen op beslissingen die hen aangaan, alsmede een rol kunnen spelen bij de uitvoering en evaluatie. Met hun ideeën en kennis kunnen zij ervoor zorgen dat besluiten van de gemeente beter aansluiten bij hun behoeften. Bij het vaststellen van de participatieverordening zal de inspraakverordening moeten worden ingetrokken.

Gemeente leudal

7. Financiële toelichting

Voor Bestuurlijke vernieuwing is jaarlijks een budget beschikbaar van € 22.011.

	2025	2026	2027	2028
Kostenplaats	60010303 - Bestuurlijke vernieuwing			
Kostensoort	4038550 – Overige diensten			
Begroting	€ 22.011	€ 22.011	€ 22.011	€ 22.011
Realisatie	€ 23			
Verplichtingen				
Restant				
Kosten dit advies				
Restant	€ 21.988			

8. Communicatie

De jongerenraad wordt als stakeholder geïnformeerd d.m.v. een gesprek.
Inwoners worden door een perspublicatie via gemeentelijke kanalen en/of regionale media geïnformeerd, na instemming van de raad op 1 juli.

9. Vervolg

Stap 1: Kennismaking met de nieuwe participatieverordening en het Uitdaagrecht
Met behulp van presentaties aan het college (Q1 2025), de fracties (Q1 2025), de commissie bestuur en middelen (18-06-2025) en deze startnotitie (01-07-2025), maakt het bestuur kennis met de nieuwe Wet versterking participatie op decentraal niveau.

Belangrijke thema's die het college meegeeft om verder te verdiepen zijn:

- "Ja, mits..." is de positieve grondhouding, vertrouwen geven en duidelijke spelregels afspreken;
- De intaketafel blijft het domein-overstijgende instrument waarlangs initiatieven binnenkomen en wordt verder doorontwikkeld, rekening houdend met het verankeren van het Uitdaagrecht;
- Transparantie rondom participatie, wanneer is er wel sprake van en wanneer ook niet en leg dit vast in de nieuwe beleidsregels;
- Hierbinnen nemen we op hoe draagvlak gemeten kan worden.

Belangrijke thema's die de raadsleden en hun fracties meegeven om verder te verdiepen zijn:

- Bestuur en ambtelijk apparaat gaan burgergericht te werk en geven ruimte en vertrouwen;
- Het is van belang participatie in een vroeg stadium toe te passen en daarover regelmatig te communiceren aan de gemeenteraad;
- Duidelijke en heldere communicatie aan burgers;
- Uniforme en transparante werkwijze voor participatie;
- Spelregels afspreken waarin gedeelde verantwoordelijkheid van gemeente en samenleving tot uiting komt;
- Het Uitdaagrecht krijgt een formele status in de Participatieverordening. Het bestuur geeft de (financiële) kaders mee, waarbinnen een Uitdaagrecht-initiatief wordt gehonoreerd. Dit door aan te geven welk bedrag voor de betreffende beleidsontwikkeling gereserveerd is in de begroting;
- Jaarlijkse raadsinformatiebrief participatie voor de gemeenteraad.

Gemeente **leudal**

Stap 2: Bestuur geeft richting aan de invulling:
Op basis van de verkennende gesprekken met de raadsleden in de klankbordgroep en het college, wordt de gemeenteraad op 1 juli 2025 gevraagd in te stemmen én dit proces interactief vorm te geven samen met een afvaardiging van de Leudalse samenleving.
Een stakeholderbijeenkomst wordt in Q3/Q4 2025 georganiseerd, waarin een goede afspiegeling van de Leudalse Samenleving gevraagd wordt input te leveren voor het nieuwe participatiebeleid en het bestuur van advies te voorzien (meedenken). Het doel is participatie tijdig en effectief in te zetten als hulpmiddel om de afstand te overbruggen tussen inwoners en de gemeenteraad.
We onderzoeken hoe vertrouwen richting initiatiefnemers vergroot wordt en verantwoordelijkheid gedeeld kan worden. Dit doen we aan de hand van het bespreken van actuele casuïstiek en de manier waarop participatie hierbinnen vormgegeven is.
Insteek is leren van het verleden en ontwikkelen naar de toekomst. Het bestuur geeft tevens de (financiële) kaders mee, waarbinnen een Uitdaagrecht-initiatief wordt gehonoreerd. Dit door aan te geven welk bedrag voor de betreffende beleidsontwikkeling gereserveerd is in de begroting.
Deze input wordt eind 2025, begin 2026 gepresenteerd aan de gemeenteraad, waarna het nieuwe bestuur in 2026, de verordening en nieuwe beleidsregels vaststellen en deelnemers horen wat er met hun advies gebeurt. Een warme overdracht van het huidige college naar het nieuwe college en goede informatievoorziening aan de nieuwe gemeenteraad zijn essentieel hierbij. Aanvullende trainingen behoren tot de mogelijkheid.

Belangrijke thema's die de Leudalse samenleving, in de voorbereiding, meegeeft om te verdiepen zijn:
- Geef ruimte om te experimenteren met andere manieren van participatie, zoals een digitaal platform of een burgerberaad;
- Communiceer over verwachtingen en deel informatie zodat iedereen dezelfde basis heeft;
- Maak duidelijk welke rol een stakeholder heeft m.b.t. de communicatie;
- Vaste schakelpunten binnen de ambtelijke organisatie voor participatie en informatie;
- Richt gedeelde (financiële) verantwoordelijkheid in binnen participatie;
- Open, transparante en respectvolle communicatie; van "Nee mits" naar "Ja, mits".

Belangrijke thema's die de ambtelijke organisatie, in de voorbereiding, meegeeft om te verdiepen zijn:
- Samenwerking met college- en gemeenteraad is een randvoorwaarde voor goede participatie;
- Verwijs burgers naar de instrumenten die al goed werken zoals de Buiten Beter App en de intaketafel;
- Geef ruimte om te leren en ontwikkelen in samenwerking met het college en de gemeenteraad, bijvoorbeeld door gezamenlijke training en evaluaties.

Stap 3: Verdere invulling
Advies en input worden meegenomen bij het opstellen van de nieuwe participatieverordening en het bijbehorende beleid.

Stap 4: Besluitvorming door bestuur:
Beoogd wordt de nieuwe participatieverordening en het bijbehorend beleid na installatie van de nieuwe gemeenteraad en het college vast te laten stellen. Dit moet uiterlijk voor 1 januari 2027 gebeuren.

Gemeente leudal

10.Bijlagen

Bijlage(n)
- Raadsbesluit bestuurlijke vernieuwing Samen werken aan morgen:
- Startnotitie bestuurlijke vernieuwing Samen werken aan morgen;
- Folder intaketafel gemeente Leudal;
- Presentatie commissie bestuur en middelen 19 juni 2025.

Heythuysen, 27 mei 2025

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN LEUDAL,

De gemeentesecretaris, De burgemeester,

mr. drs. J.J.Th.L. Geraedts D.H. Schmalschläger